

Tijdens zijn loopbaanreflectiegesprek bouwt Tim een piramide door zijn doelen te stapelen

KPC GROEP TRAJNNT DOCENTEN
IN LOOPBAANREFLECTIE

TALENT OP TAFEL

Een gewone les, stage, het bijbaantje, een toevallig gesprek. Het zijn de momenten waarop een leerling leert over zijn drijfveren, dromen en talenten. De kunst voor de leerling is zich daarvan bewust te worden. Voor de docent is het de kunst hem te helpen.

TEKST LEONIE BARNIER EN TON VAN DEN BORN

FOTOGRAFIE LEONIE BARNIER

Sinds hij stage liep op de manege waar hij ook paard rijdt, weet Bryan Kinneging, derdejaars leerling aan het vmbo in Almere, zeker dat hij iets met paarden wil. Zijn loopbaangesprek met zijn mentor vorig jaar verliep dan ook vlot. De vragen ‘waar ben je goed in?’, ‘wat zijn je kwaliteiten?’ en ‘waar ligt je interesse?’ waren snel beantwoord. Toch twijfelt hij nu. Het is niet makkelijk om werk te vinden in deze sector en de weg ernaartoe is lang en zwaar. Toen een vader van een vriendin zei dat hij Bryan meer in de zorg aan het werk zag, begon hij te twijfelen. “Iets anders kan ook leuk zijn.” Nu wil hij uitzoeken wat bij hem past, welke talenten hij nog meer heeft.

Tim Splinter zit in het tweede jaar van het Groene Lyceum. Hij is al heel veel bezig met zijn toekomstbeeld. “Daarom mocht ik als eerste een loopbaangesprek voeren met mijn mentor.” Hij wil meteen na school werk vinden. Ooit wil hij net als zijn vader autohandelaar worden, of anders net als zijn opa pandeigenaar en huizen verhuren. Eigenlijk is hij altijd bezig om die doelen te bereiken. Maar tijdens het loopbaanreflectiegesprek leerde hij dat hij niet zoveel met zijn toekomst bezig hoeft te zijn. “Het kan altijd anders lopen.” Belangrijker is het om nu zijn talenten te ontdekken.

Suggestieve vragen

Niet eenvoudig, de loopbaankeuze die vmbo-leerlingen moeten maken. Met elke keuze, zou je kunnen zeggen, beperk je ook de toekomstmogelijkheden. Leerlingen kiezen volgens onderzoek vooral op basis van afstropen. ‘Ik wil niet de hele dag op kantoor zitten.’ ‘Ik wil geen vieze handen krijgen.’ ‘Ik wil niet op een trekker.’ Ze kiezen volgens een rapport van de KPC Groep niet voor wat ze wél willen.

Vijf vmbo-docenten van het Groenhorst Almere volgden een training van KPC Groep over loopbaan-

“Wat ga je doen als je dat allemaal bereikt hebt?” vraagt de mentor aan Tim

ren. Eén onderdeel ervan is het voeren van loopbaanreflectiegesprekken. Die gesprekken gaan over de sterke kanten, dromen en motivatie van leerlingen. Wat doe je graag en wat betekent dat voor je keuze? Een goede loopbaanreflectie vooraf helpt tegen een verkeerde keuze, onderbenutting van de capaciteiten en tegen voortijdige schooluitval.

Leerlingen kiezen vooral op basis van afstropen wat ze niet willen en niet voor wat ze wel willen

Docent Denise Pot volgde de training. Ze leerde er, zegt ze, wat een goed gesprek nodig heeft en hoe ze dat voert. Pot ontdekte dat ze voorafgaand aan een gesprek al een idee heeft voor de leerling en dat ze met haar vragen de leerling in die richting stuurt. Suggestieve vragen, zegt ze zelf. Ze maakte een lijst met goede vragen. Die lijst heeft ze nu niet meer nodig, want goede vragen stellen wordt een automatisme. Zoals in het gesprek met een leerling die zichzelf hardop vragen stelde. Wat wil ik eigenlijk? Wat heb ik daarvoor nodig? Wie kan ik daarvoor

benaderen? Pot: “Hij stelde steeds een vervolgvraag aan zichzelf om een stap verder te komen. Ondanks dat hij vrij onzeker is, was hij de leider van het gesprek.”

De wereld leren kennen

De training biedt meer dan gespreksvoering. Het gaat ook over hoe je loopbaanleren inpast in het schoolprogramma. Marionette Vogels van KPC Groep, die scholen tijdens de training begeleidt: “Dat vraagt een visie op waar je verantwoordelijkheid als school ligt en wat je met loopbaanleren wilt. Zet je je als school in om een diploma te halen, de race noemen we dat, of wil je de leerlingen ook toegevoegde waarde geven, begeleiden in de reis. Wil je leerlingen helpen hun talenten te ontdekken en een keuze voor de toekomst te maken?”

Groenhorst Almere heeft zo’n visie op loopbaanleren. “Het kind staat centraal”, vertelt teamleider Susanne Tuentner. “We willen dat de omgeving meedoet en het moet lerend zijn. En we willen de loopbaan erin betrekken.” Met deze uitgangspunten is de school nu aan de slag gegaan. De vraag is: wat doet de school al en hoe wordt dat een geheel?

Wat de school doet om leerlingen te helpen bij hun keuzes voor de toe-

Bryan had een kort loopbaangesprek met zijn mentor, want hij wist al precies wat hij wilde; toen nog wel

komst weet Bryan goed te verwoorden. In het eerste en tweede jaar werkte hij aan projecten, bijvoorbeeld het organiseren van evenementen of op een basisschool herfststukjes maken met de kinderen. “Daar leer je wat je zelf kunt en je leert samenwerken. Je leert de wereld kennen, want je moet ook zelf naar bedrijven bellen.” Hij leerde zo dat hij goed is in leiding geven. “En tijdens de praktijkvakken dier, bloem, koken en tuin zie je wat groen inhoudt.” En, oh ja, dan zijn er ook nog de stages. “Ja, de school doet genoeg om mij te helpen bij mijn keuzes.”

Genoeg, maar de school wil er meer samenhang in brengen. Een doorlopende leerlijn. In het eerste jaar via POP-gesprekken werken aan de vragen: wie ben ik en wat kan ik? In het tweede jaar via de Praktische Sectororiëntatie aan: waar wil ik heen? In het derde en vierde jaar komen de beroepen in beeld via stages en de opleidingenbeurs. Daarnaast zullen de leerlingen vanaf het eerste jaar ook tijdens de reguliere lessen met loopbaanleren bezig zijn. Bovendien werkt de school in Almere aan een it-omgeving die de leerlingen ondersteunt bij het maken van keuzes.

Kleine cultuurverandering

Loopbaanleren tijdens de reguliere lessen gebeurt haast vanzelf

als docenten zich bewust zijn van het feit dat leerlingen altijd met hun loopbaan bezig zijn. De training helpt daarbij. Pot, docent economie, begint het onderwerp ‘arbeidsvoorwaarden’ nu met de vraag: ‘Waar wil jij dat jouw bijbaantje of vakantiebaantje aan voldoet?’

De bedoeling is dat alle docenten

De doelgerichte Tim leert dat hij niet zoveel met zijn toekomst bezig hoeft te zijn; het gaat om je talenten van nu

een training gespreksvoering krijgen, gegeven door hun collega’s die hen voorgingen bij KPC Groep. Daarbij wordt uitgelegd waarom loopbaanleren zo belangrijk is voor leerlingen. Teamleider Tuenter: “We willen een kleine cultuurverandering teweeg brengen.”

De training van KPC Groep hoort bij het project ‘Verbreden van de loopbaandialoog met social media’. Aan dit project is een onderzoek gekoppeld. Dat was voor Groenhorst Almere een van de redenen om mee te doen. “Op deze manier krijgen we er ook nog wat voor terug”, zegt Tuenter. Het is geen losstaande trai-

ning, er is ook een vervolg, zoals de uitrol in de school. “Je moet er telkens iets mee, en dat houdt het levend.”

Het onderzoek gaat dus ook over de inzet van social media. Bijvoorbeeld bij werken aan je netwerk. Volwassenen gebruiken daarvoor veelal LinkedIn. Maar ook voor jongeren is het belangrijk om via stage, bijbaantjes en buitenschoolse activiteiten aan een netwerk te bouwen. In Almere staat dat nog in de kinderschoenen. Eerst was er de zoektocht naar een geschikt programma. Toen de scholen voor voortgezet onderwijs in Almere afspraken om de ELO* Peppels.net te gebruiken, sloot Groenhorst Almere zich daarbij aan. De leerlingen gebruiken het nu vooral om een portfolio in op te bouwen. Het idee van het KPC-project is dat je social media veel ruimer kunt gebruiken voor de loopbaandialoog. Leerlingen kunnen er bijvoorbeeld ervaringen op zetten en daar feedback op krijgen van medeleerlingen of andere leden van hun netwerk. Zover zijn ze in Almere nog niet.

Piramide bouwen

Tim voerde zijn loopbaangesprek met zijn mentor zonder computer maar met behulp van een piramide. Daarop ‘stapelt’ hij zijn doelen: geld verdienen, een leuke familie hebben, een mooie toekomst. “Wat ga je doen als je dat allemaal bereikt hebt?” vroeg zijn mentor. Dat zette hem aan het denken en hij beseftte dat hij veel meer kan bereiken dan hij altijd dacht. Door goed met school om te gaan, verschillende stages te volgen, aan sociale netwerken te bouwen en door respect voor anderen te tonen. Hij kwam erachter dat er geen einddoel is, dat er altijd wel weer nieuwe doelen zijn. “Het stopt dus nooit.” ■

* ELO = Elektronische Leeromgeving